

2024-10-10

Principer för hälso- och sjukvårdens utbud och lokalisering i Västra Götaland

Fastställd av regionfullmäktige ÅÅÅÅ-MM-DD

Datum: ÅÅÅÅ-MM-DD

Bakgrund och syfte

Hälso- och sjukvården står inför en rad långsiktiga och strukturella utmaningar. Befolkningen lever allt längre och under den kommande 10-årsperioden prognostiseras gruppen 80 år och äldre att öka med cirka 50 procent. Den demografiska förändringen leder till stora utmaningar när det gäller att finansiera, och inte minst bemanna, hälso- och sjukvårdens verksamheter. Hälso- och sjukvården, inklusive tandvården, måste därför ställa om för att bättre kunna möta denna utmaning. Geografisk placering av hälso- och sjukvårdens utbud styrs dels av invånarnas behov och krav på tillgänglighet, närbarhet och trygghet, dels av kraven på en kostnadseffektiv hälso- och sjukvård av hög kvalitet.

Regionstyrelsen fattade den 20 april 2021, § 111, beslut om PM *Hälso- och sjukvårdens utbud och lokalisering i Västra Götaland*. PM:et innehåller vägledande principer och anger inriktningen för fortsatt utvecklingsarbete av såväl egenregiverksamheten som annan regionfinansierad hälso- och sjukvård.

För att förstärka genomförandet av strategi för omställningen och stärka den strategiska och långsiktiga styrningen av hälso- och sjukvården behöver de vägledande principerna revideras och uppdateras. De vägledande principerna ska utgöra ett stöd för beslutfattare och tjänstepersoner i planeringen av hälso- och sjukvårdens framtida utbudsstruktur.

Dokumentet utgår från beslutad strategi för omställningen av hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionen 2023–2027 med tillhörande genomförandeplan. Ärenden som är av principiell beskaffenhet och av större vikt för Västra Götalandsregionen ska beslutas av regionfullmäktige.

Det är den strategiska hälso- och sjukvårdsnämndens uppgift att arbeta fram en tillämpning av de fastslagna principerna för hälso- och sjukvårdens utbud och lokalisering. I strategiska hälso- och sjukvårdsnämndens reglemente framgår följande: "Nämnden arbetar med hälso- och sjukvårdens långsiktiga inriktning och utveckling, samt hälso- och sjukvårdens innehåll och kvalitet. Nämnden ansvarar för att ta fram måldokument och strategiska planer som är styrande för övriga nämnder och styrelser inom hälso- och sjukvård och serviceverksamheter samt ligger till grund för regionstyrelsens investeringsplanering."

Framtidsvisionen för hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionen 2028

I strategi för omställningen av hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionen 2023-2027, beslutad av regionfullmäktige 2022-11-29 § 236, framgår framtidsvisionen för hälso- och sjukvården i Västra Götalandsregionen 2028.

2028 upplever invånare och patienter att Västra Götalandsregionen har ett hälso- och sjukvårdssystem med bra tillgänglighet, en hög grad av delaktighet och trygghet där kontinuitet är en central pusselbit. Eftersom adekvat patientdata finns tillgänglig för samtliga aktörer upplever patienter att aktörerna i systemet arbetar sammanhållet och anpassat för den enskilda patienten i genomförandet av hela vårdförloppet.

Inom det viktiga förebyggande arbetet har Västra Götalandsregionen utvecklat ett antal verktyg och evidensbaserade digitala metoder och stöd för prioriterade stora sjukdomsgrupper eller hälsotillstånd som många söker för. Detta kommer att ligga till grund för det fortsatta arbetet med fler patientgrupper.

De allra flesta upplever nu att den första kontakten, oftast digital, med vården sker smidigt och att den eventuella fortsatta vården eller behandlingen påbörjas inom rimlig tid med rätt kompetens för det aktuella behovet. Vårdcentralen (den digitala eller fysiska) upplevs av invånarna som navet i hälso- och sjukvården och när patientens tillstånd kräver annan specialistkompetens finns den specialiserade vården lätt tillgänglig för vårdcentralen. Provtagning, monitorering och regelbundna kontroller av patienter med kroniska hälsotillstånd sker nu alltmer inom ramen för den primära vårdens ansvar antingen i vårdens lokaler, eller när det är möjligt genom egenmonitorering i hemmet.

Mobila team med rätt kompetens gör hembesök när detta bedöms lämpligast. Kommunerna upplever att den regionala vården agerar tillitsfullt i kontakterna och att patientens upplevelse är i fokus genom hela förloppet. När det behövs finns den regionala vården tillgänglig digitalt eller fysiskt för att stötta den kommunala vården.

Barn och ungas specifika behov tas omhand tidigt och sammanhållet med moderna metoder.

Principer för hälso- och sjukvårdens utbud och lokalisering i Västra Götaland

Invånarnas trygghet bygger bland annat på tillgången till en god hälso- och sjukvård av hög kvalitet, där patienten är i centrum och medarbetarna ses som främsta resurs. Västra Götaland är en stor region med varierad demografi, vilket innebär att även invånarna har olika förutsättningar. Hälso- och sjukvården behöver därför erbjudas på olika sätt för att vara jämlik. Ekonomiska och verksamhetsmässiga begränsningar gör att en prioritering av utbudspunkter behövs. Som stöd ska därför följande principer tillämpas:

- A. Den nära vården är en förutsättning för omställningen av hälso- och sjukvården med primärvården som nav. Den vård som är vanligt förekommande i befolkningen ska finnas nära och det ska därför finnas minst en vårdcentral i varje kommun.
- B. Egenvård först, digitalt i andra hand och fysiskt när det behövs utifrån patientens förutsättningar och en samlad professionell bedömning.
- C. För att erbjuda en långsiktigt hållbar hälso- och sjukvård ska vårdutbudet samordnas och organiseras så resurseffektivt som möjligt, samtidigt som hänsyn måste tas till hälso- och sjukvårdens uppgifter och förmåga som en del av totalförsvaret. Det bör ske genom aktivt arbete med uppdrag och avtal till utförare och god balans mellan fasta utbudspunkter och mobila resurser.
- D. För att säkra kvalitet, kompetensförsörjning och ett effektivt nyttjande av infrastruktur ska vård som behövs mer sällan koncentreras. Det måste dock ske med hänsyn till effekten på redundans och robusthet.

A. Den nära vården är en förutsättning för omställningen av hälso- och sjukvården med primärvården som nav. Den vård som är vanligt förekommande i befolkningen ska finnas nära och det ska därför finnas minst en vårdcentral i varje kommun.

Vården behöver komma närmare invånaren. Den vård som är vanligt förekommande i befolkningen eller ofta återkommande för individen ska finnas nära och ges jämlikt, samordnat och personcentrerat. Det innebär att det ska finnas minst en vårdcentral i varje kommun.

Primärvården ska utgöra basen i den nära vården och ge en effektiv, bred och lättillgänglig hälso- och sjukvård som samspelar med annan hälso- och sjukvård, elevhälsa, socialtjänst och tandvård.

B. Egenvård först, digitalt i andra hand och fysiskt när det behövs utifrån patientens förutsättningar och en samlad professionell bedömning.

Egenvård möjliggör för patienten att vara delaktig utifrån sina förutsättningar och behov och bidrar till ett mer effektivt nyttjande av hälso- och sjukvårdens resurser. Genom personcentrerade arbetssätt ska patienten vara medskapare i sin egen vård och i utvecklingen av hälso- och sjukvården. Detta är ett förhållningssätt som behöver genomsyra hela hälso- och sjukvårdssystemet.

Digitalisering är sannolikt den viktigaste möjliggöraren för hälso- och sjukvårdens omställning till en god och nära vård och är också en av vägarna för att klara utmaningarna som hälso- och sjukvården står inför och som inte kan mötas med tillgänglig arbetskraft. Den digitala vården utvecklas utifrån principen ”Digitalt först och fysiskt när det behövs”. De invånare som vill och kan ska kunna använda digitala tjänster för att hantera sin hälsa.

C. För att erbjuda en långsiktigt hållbar hälso- och sjukvård ska vårdutbudet samordnas och organiseras så resurseffektivt som möjligt, samtidigt som hänsyn måste tas till hälso- och sjukvårdens uppgifter och förmåga som en del av totalförsvaret. Det bör ske genom aktivt arbete med uppdrag och avtal till utförare och god balans mellan fasta utbudspunkter och mobila resurser.

Förstärkning av den nära vården innebär möjligheter till ökad kontinuitet och bättre samordning mellan olika aktörer för ökad kvalitet och trygghet för invånare, patienter och närstående. Samordning, samverkan och samarbete i hela vård- och omsorgsprocessen har en avgörande betydelse för att den enskilda ska få en god vård och omsorg utifrån sina individuella behov. Samlokalisering av vissa verksamheter kan samtidigt skapa verksamhetsmässiga, kvalitetsmässiga och ekonomiska fördelar. Det kan till exempel medföra bättre möjlighet att upprätthålla och samutnyttja kompetens och därmed erbjuda ett bredare utbud av vård vid en och samma lokalisering, vilket förbättrar kvaliteten och skapar mervärde för invånarna.

Genom utbyggnad av vård i hemmet med mobila resurser, nya digitala kontaktvägar, uppföljning på distans och stöd av artificiell intelligens kan tillgänglighet, kvalitet och trygghet för patienterna öka ytterligare. Patienten kan finna sig i hemmet eller i hälso- och sjukvårdens öppna vårdformer medan vård- och omsorgspersonalen kan finnas på vårdcentralen eller på ett sjukhus.

Alla invånare i Västra Götalandsregionen ska erbjudas en god och jämlik vård baserad på evidensbaserad kunskap och forskning. Som en integrerad del i vården ska det bedrivas ett kontinuerligt arbete med att förbättra förutsättningarna för en framgångsrik forskning, utveckling, utbildning och innovation (FoUI). Detta arbete säkerställer en kontinuerlig kompetensutveckling hos vårdens medarbetare, vilket i sin tur gör att en högkvalitativ och jämlik vård kan ges till alla invånare. Genom forskning och långsiktiga samarbeten inom Life science bidrar Västra Götalandsregionen till att stärka vårdens medicinska kvalitet.

D. För att säkra kvalitet, kompetensförsörjning och ett effektivt nyttjande av infrastruktur ska vård som behövs mer sällan koncentreras. Det måste dock ske med hänsyn till effekten på redundans och robusthet.

Den vård som patienten behöver ofta ska finnas nära. Den specialiserade vården, som de flesta patienter behöver mer sällan, ska koncentreras.

Kraven på kvalitet ökar och behovet av vård blir större, samtidigt som hälso- och sjukvården står inför kompetensförsörjningsutmaningar inom flera yrkesgrupper och specialistområden. Att koncentrera vård handlar om att använda resurserna på bästa sätt för att erbjuda en god kvalitet och hög tillgänglighet. Kvaliteten och patientsäkerheten i hälso- och sjukvården förbättras med ökade patientvolym per vårdenhet och per behandlare.

För att möjliggöra omställningen till en god och nära vård och minska behovet av specialistvård och undvikbara inläggningar på sjukhus måste primärvården och den nära specialiserade vården förstärkas.

Vid väsentliga förändringar av hälso- och sjukvårdens verksamhet ska Västra Götalandsregionen bedöma om förändringarna kan komma att medföra negativa konsekvenser för den katastrofmedicinska beredskapen. Beslut om utbud och lokalisation måste säkerställa att den vård som ska prioriteras och erbjudas är möjlig att utföra i fredstid såväl som under höjdberedskap och krig. Detta gäller även beslut kring fastighetsbestånd och utrustning.